

ozemlju – obravnava razprava v Zeitschrift für Balkanologie (I, 1963). Vse Gavazzijeve najvažnejše v tujih jezikih objavljene razprave najdemo danes prevedene v knjigi: Vrela i sudbine narodnih tradicija (Zagreb, 1978).

Milovan Gavazzi se je po L. Niederleju največ ukvarjal z raziskovanjem stare slovanske kulture, katere sestavine najdemo še danes v ljudski kulturi naših narodov. Tako so za študij slovenske kulture neobhodno potrebne mnoge Gavazzijeve razprave, ki jih je strnil v knjižici: Sudbina stare slavenske baštine kod Južnih Slovena (1959). Dognal je, da so nekatere staroslovanske kulturne prvine žive še danes pri vseh ali skoro vseh Južnih Slovanih, druge pa le pri nekaterih ali sporadično na raznih koncih njihovega ozemlja, tretja vrsta teh sestavin pa je ohranjena le delno v nekaterih območjih. Pri vsem tem raziskovanju ima prav lingvistika velik pomen.

Za slavista so neogibno potrebne take strnjene podobe nekaterih območij ljudskega življenja, kot jih najdemo v jubilentovih pregledih v Enciklopediji Jugoslavije: Narodna likovna umjetnost, Narodni običaji, Hrvati – geslo Etnografija.

Slovenski etnologi smo profesorju M. Gavazziju hvaležni za mnoge osebne pobude in strokovno pomoč ter moralno podporo v težkih razmerah, posebno pa za njegov vzor, ostvarjen v njegovih delih. Koristil pa je tudi slovenistiki, ki naj bi še bolj spoznavala njegove novejša spise, polne jezikoslovnih dognanj in pobud. Zato mu tudi naš časopis vošči ob častitljivi obletnici vse najboljše!

Vilko Novak
Ljubljana

Metodične izkušnje

UČNA PRIPRAVA

Učiteljeva pisna učna priprava je nekakšen scenarij, po katerem poteka šolsko delo. Za učitelja začetnika so potrebne podrobne učne priprave, saj brez njih skoraj ne more stopiti pred učence v razredu. Učitelj z večjimi delovnimi izkušnjami, ki učno snov dobro obvladuje, lahko piše krajše, t. i. skicne učne priprave, ki so mu spominska opora pri organiziranju pouka.

V različnih obdobjih so učitelji priprave pisali na različne načine. Stari učitelji so priprave (učne slike) sestavljali po Herbartovih formalnih stopnjah: 1. priprava (preparacija, motivacija), 2. podajanje (prezentacija), 3. druženje skupnih lastnosti primerov (abstrakcija), 4. povzetek ali jedro (generalizacija, sistem), 5. uporaba in vaja (metoda, aplikacija) (Bezjak, 1906: 231–248). Kljub ugovorom zoper to šablono je takšna petdelna razčlenitev (artikulacija) učne enote še danes zelo pogosta.

Stari učitelji so v pripravi predvidevali tudi svoja vprašanja in odgovore učencev, npr.:

U: Človek obrača, Bog pa obrne. Koliko stavkov sem sedaj izustil?

U: Dva.

U: S čim sta ta dva stavka zvezana v celoto?

U: Z veznikom pa.

U: Kako imenujemo to celoto?

U: Zloženi stavek.

Po Bezjaku, 1906: 360–361

Tudi današnji učitelj pripravlja vprašanja za učence, posebno vprašanja višje miselne ravni, ki si jih je težko sproti izmišljati, odgovorov učencev pa navadno ne predvideva. Če si učitelj odgovor zamisli vnaprej, namreč preveč teži za tem, da bi tak odgovor izvel iz učencev in zato slabo sprejema in razvija njihove ideje.

Napredni učitelji med obema vojnama so si prizadevali, da bi šola manj temeljila na podajanju učne snovi in njenem reproduciranju, ampak bolj na vključevanju v življenje, na delu in oblikovanju osebnosti. Nastajale so nove sheme za organiziranje učnega procesa, primerne bolj za izvedbo večjih učnih celot kot samo za posamezno učno uro. Pri umetnostni vzgoji so delali v treh stopnjah: 1. doživljaj, 2. razumevanje doživljaja, 3. oblikovanje in izraz. Zastopniki t. i. delovne šole pa so organizirali pouk v petih učnih stopnjah: 1. delovni smoter, 2. priprava delovnih sredstev, 3. izdelava delovnega načrta, 4. delovni deli ali koraki, 5. vrednotenje delovnega uspeha /Šilih, 1935: 58/. Menili so, da sheme potrebujejo samo šibkejšo učiteljsko osebnost, medtem ko nadarjeni učitelji poučujejo enkratno in so po tem podobni umetnikom /Šilih, 1935: 55/. Če hočemo iti po vmesni poti, da bi se izognili šabloni in preveliki svobodi, si je treba izmišljati različne sheme za različna učna poglavja, npr. za sklanjatve, podredja, ločila itd.

Po osvoboditvi so k nam postopoma prodirale številne nove ideje za poživitev pouka: individualizirani in skupinski pouk, učni lističi, testiranje, programirani pouk, učnociljno načrtovanje idr. Te pedagoške novosti učitelj lahko uveljavlja le, če se ustrezno pripravlja za sodobno organiziranje pouka.

Glavna ideja sodobnega pouka je, naj učitelj čimmanj posreduje izgotovljena spoznanja, ki si jih morajo učenci vtisniti v spomin, ampak naj jih predvsem vodi, da samostojno prihajajo do rešitev problemov in nato z vajami razvijajo svoje sposobnosti in spretnosti.

V glavi učne priprave je treba predvideti določeni učni snovi čimbolj ustrezen pouk: učno temo (večjo učno celoto) in učno enoto (večinoma učno snov za eno učno uro), učne metode (razlago, pogovor, delo z besedilom, prikazovanje idr.), učne oblike (frontalno, skupinsko, individualno), učna sredstva in pripomočke. Skrbno je treba določiti tudi učno-vzgojne smotre, iz katerih se vidi, kako se bodo učenci po predelani učni enoti osebno spremenili.

Jedro priprave je po novem navpično razdeljeno na aktivnosti učitelja in aktivnosti učencev, vodoravno pa na učne stopnje. Ta razdelitev zagotavlja, da čimmanj nastopa učitelj, čimveč pa rešujejo probleme in delajo vaje učenci sami. Pri sodobnem pouku mora biti učitelj strpen tudi do nazorov učencev, s katerimi se sam ne strinja (npr. z drugačnimi nazori učencev o narečju ali slengu, kot jih ima sam). Predvidevati je treba tudi probleme in vaje različne težavnosti: take za poprečne, nadarjene in slabše učence. Tako šola ne razvija samo poprečnežev, ampak spodbuja tudi nadarjene in dviguje slabe. Splača se pri pisanju priprave rabiti pisave razne vrste in črnila raznih barv, da je besedilo preglednejše in uporabnejše.

Pri sestavljanju priprave pa ni treba misliti samo na čim bolj sodoben koncept pouka, ampak tudi na mnoge koristne zaznambe, ki omogočajo, da pouk teče brez zmede. Zamisliti si je treba, koliko minut bo trajala posamezna učna stopnja. Sestavi je treba tabelsko sliko, ki jo bodo učenci prepisali v svoje zvezke. Ta zapis naj bo kratek, da ne bo utrujal učencev; zapisovanje kombinirajmo z ustnimi vajami, pri katerih morajo biti učenci miselno aktivni. V pripravo si zapišemo natančno oblikovan povzetek ali pravilo, ki ga

bomo narekovali učencem. Izogibati pa se je treba obsežnejših narekov učne snovi, posebnost še učne snovi, ki jo imajo učenci v učbenikih, saj učenci med pisanjem niso prav nič miselno dejavni. V pripravi naj bodo napotki, kako se bodo učenci učno snov v urah samostojnega učenja ali doma učili in kako bodo z ustreznimi vajami izoblikovali potrebne spretnosti. Za učitelja začetnika je priporočljivo, da predvidi rezervno učno gradivo za primer, če mu bo na koncu učne ure ostajal čas.

Že po izvedeni učni uri se pod pripravo napiše opombo, koliko so bili zastavljeni učni smotri uresničeni in koliko ne. Na to opombo se učitelj opira, ko snuje nove učne priprave in pogloblja isto učno snov.

Glede pisanja priprav je med učitelji in prosvetnimi svetovalci ali šolskimi ravnatelji tih boj. Prosvetni svetovalci pri pregledovanju dela na šolah zahtevajo učne priprave na vpogled, posamezni šolski ravnatelji pa postavljajo svojim učiteljem zahtevo, da mu pri-
našajo priprave v podpis. To je nekakšna posredna kontrola kakovosti pouka. Veliko učiteljev pa priprav noče pisati. Prosvetni svetovalci in ravnatelji zastopajo stališče, da učitelji brez pisne priprave ne morejo organizirati takega pouka, pri katerem bodo učenci zares miselno dejavni. Učitelji pa se branijo, da je izkušen učitelj zmožen improviziranja in da se brez priprave celo bolje kot z njo odziva na nepričakovane učne situacije v razredu. V obeh stališčih je nekaj resnice in neresnice. Bati se je, da improvizacija ne temelji na resnični učiteljevi bistrosti, razgledanosti in dobrem vživljanju v psihologijo učencev, ampak samo na mehaničnem delu brez poglobljanja v probleme učne snovi in v sposobnosti učencev. Toda tudi priprava, ki jo je učitelj spisal pod zunanjim pritiskom, lahko vsebuje samo blišč priznanih učnih metod in oblik, pa malo globokega poznavanja učne problematike in izvirnosti. Tudi ob taki pripravi nastaja šablonski pouk, ob katerem ni ustvarjalen ne učitelj in ne učenci.

Privzgojiti si navado, da redno pišemo priprave, je zadosti težko. Večkrat nimamo časa in moči, da bi napisali kaj temeljitega, pa ne napišemo nič. Komur delo v šoli kaj pomeni, gotovo premišlja o opravljenem pouku in si v mislih dela načrte za prihodnje delo. Dostikrat zadostuje, če zapišemo samo ključna gesla iz teh razmišljanj. Tako nastane skicna priprava, ki je podobna delu ledene gore, ki plava nad vodo. Na pouk se pripravljamo še na druge načine: z zbiranjem izrezkov iz časopisov, izpisov iz knjig, z izdelovanjem učnih lističev in grafoskopskih prosojnic in z vajami v izraznem branju ali nastopanju v zbornem jeziku. To lahko veliko prispeva k uglasjenosti in življenjskosti pouka. Pripravljanje na pouk naj ne bo opravilo, ki ga delamo zaradi obveznosti, ampak tako, ki ga delamo zaradi nas samih. Priprava, ki jo delamo iz našega notranjega prepričanja, bo resnična opora našemu spominu, dajala nam bo sproščenost pri pouku, povečevala bo našo ustvarjalnost in ustvarjalnost naših učencev.

Učna slika

Sklanjatev ženskih samostalnikov na -a

I. U: Otroci, kaj smo že zadnjič opazovali na samostalnikih?

U: Da se spreminjajo v stavkih.

U: Kaj smo rekli o njih?

U: Samostalnike lahko sklanjamo?

U: Kaj se torej pravi sklanjati?

U: Samostalnikovo obliko v stavkih izpreminjati.

U: Kdo še ve, kako smo razložili besedo »sklanjati«?

U: Če npr. sklonimo palčico, izpremenimo njeno obliko. Prav tako rečemo, da sklonimo samostalnik, če izpremenimo njegovo obliko. Ako to ponavljamo, sklanjamo samostalnik.

- U: V katerem razmerju stojita glagola skloniti in sklanjati?
- U: V tistem, v katerem glagola pokloniti, poklanjati, nasloniti, naslanjati, ponoviti, ponavljati, prevoziti, prevažati.
- U: To torej že vse veste. Hočemo se pa tudi učiti, kako se izpreminjajo samostalniki in katere oblike dobivajo, kadar jih sklanjamo. In sicer se bomo danes učili sklanjati samostalnike ženskega spola, ki se končujejo na -a, kakor riba ali miza.

II. U: Čitajte stavke na tabli!

U: Deklica močno plaka. Deklice ni doma. Daj deklici kos kruha! Moja sestra pozna to deklico. Mati bedi pri deklici. Deček se je igral z deklico.

U: Kateri samostalnik se tukaj sklanja?

U: Samostalnik »deklica«.

U: Katerega spola je samostalnik deklica?

U: Ta samostalnik je ženskega spola.

U: Sedaj hočemo vprašati po teh raznih oblikah samostalnika deklica in odgovarjati. Vprašaj po obliki deklica v 1. stavku!

U: Kdo močno plaka? Deklica močno plaka.

U: Beri obliko deklica v 2. stavku.

U: Deklice.

U: Vprašaj se po tej obliki!

U: Koga ni doma? Deklice ni doma.

To se nadaljuje do zadnjega stavka.

III. Sedaj hočemo te oblike zaporedoma skupaj napisati tako, da napišemo številke stavka, vprašalnico in obliko. Vprašaj še enkrat M! Odgovarjaj N!

Na tabli stoji sedaj tale slika:

1. kdo? deklica

2. koga? deklice

3. komu? deklici

4. koga? deklico

5. pri kom? pri deklici

6. s kom? z deklico

U: Koliko oblik stoji tu skupaj na tabli?

U: Tu stoji šest oblik.

U: Pomnite! Te oblike imenujemo sklone. Ponovi N!

U: Te oblike imenujemo sklone.

U: Kateri glas slišite, oziroma katero črko vidite na koncu 1. sklonu?

U: Na koncu prvega sklonu slišimo glas **a**, oziroma vidimo črko **a**.

U: To črko hočem podčrtati.

Tako vprašuje učitelj po vseh sklonih in podčrtava končnice.

U: Te končne črke imenujejo končnice. Po čem se torej razlikujejo skloni.

U: Skloni se razlikujejo po končnicah.

U: Koliko sklonov ima samostalnik deklica?

U: Samostalnik deklica ima šest sklonov.

U: Kako vprašamo po prvem? kako po drugem? itd.

Opomba: Ker je učitelj doslej dovršil le en del druge in tretje stopnje, še ne more priti četrta stopnja: povzetek ali jedro, kjer učenci najdejo pravilo, temveč učitelj se tu vrni k drugemu delu ter izvrši tega in tretjega prav tako za dvojino, kakor ju je doslej izvršil za ednino!

U: V katerem številu stoji v napisanih stavkih samostalnik deklica?

U: Ta samostalnik stoji tu v ednini.

U: Dobro. Sedaj vemo, da ima samostalnik deklica v ednini šestero sklonov, ki se med seboj razločujejo po končnicah. Tudi se že znamo vprašati po njih. Sedaj pa hočemo videti, je li tako tudi v dvojini. Povejmo torej gornje stavke o dveh deklicah! Povejmo prvega N!

U: Deklici močno plakata.

Imenovalnik dvojine je učencem že dobro znan. Ako bi popolnoma ne pogodili vseh drugih sklonov, jim učitelj pomaga. Nadaljnje postopanje je mutatis mutandis isto kakor pri ednini.

Naposled se istim potom dobijo množinske oblike in na tabli stoji končno tale slika:

skloni	ednina	dvojina	množina
1. kdo?	deklica	deklici	deklice
2. koga?	deklice	deklic	deklic
3. komu?	deklici	deklicama	deklicam
4. koga?	deklico	deklici	deklice
5. pri kom?	pri deklici	pri deklicah	pri deklicah
6. s kom?	z deklico	z deklicama	z deklicami

IV. Nato šele stopijo učenci na četrto stopnjo ter povzamejo jedro.

U: Sedaj pa hočemo kratko povzeti, kaj smo se danes učili. Kar smo našli pri samostalniku deklica, velja tudi o drugih samostalniki.

Učenci povzamejo nato tale pravila:

1. Vsak samostalnik ima šestero sklonov v ednini, šestero v dvojini in šestero v množini.
2. Ti skloni se med sabo razločujejo po končnicah.
3. Po sklonih vprašujemo z vprašalnicami: kdo? koga? itd.

V. U: Sedaj se bomo vadili te sklene ob raznih samostalniki ženskega spola.

1. Postavite v gornjih stavkih namesto samostalnika »deklica« samostalnik »sestra«, potem s. »dekla«! Postavite jo tudi v dvojino in množino! Vprašajte se po sklonih!
2. Odgovarjajte naslednjim vprašanjem s samostalnikom »žena« in določite vselej sklon tega samostalnika: Koga boli glava? Komu je treba zdravnika? S kom je prišel deček? Koga nisi videl na poti? Kdo te kliče? Pri kom si bil? Odgovarjaj tudi s samostalniki: kmetica, gospodinja, teta, učiteljica!

Ako ni več časa, lahko izvršijo drugo nalogo posredno, zlasti če imajo Jezikovne vadnice (slovnice).

3. Sklanjajte še po vprašanjih tele samostalnike: tička, babica, lisica, pastirica, kraljica!

Opomba. V čitanki iskati različnih oblik takih samostalnikov ter določevati sklene še sedaj ne kaže, ker učenci še ne poznajo razlike med samostalniki, ki pomenjajo osebe in sploh živa bitja, ter samostalniki, ki so imena reči, in je težko najti takih beril, ki bi v njih bilo več samostalnikov, poznamujočih ženske osebe ali ženska bitja v raznih sklonih.

V naslednji slovniki uri se pa morajo itak učiti te razlike. Tu je največjo pozornost obračati na vprašalnice, ki so različne od prejšnjih in se glase: kaj? česa? čemu? kaj? pri čem? s čim? Naposled je treba po dve vprašalnici združiti ter postaviti pravilo: Po 1. sklonu sprašujemo torej z vprašalnicama kdo? in kaj? Po drugem z vprašalnicama koga? ali česa? itd. Tu naj se učenci po vprašanjih natanko naučijo ločiti 1. sklon od 4. in 2. sklon od 4.

Po Bezjaku, 1906: 356–360.

Učna priprava

Datum:	1. 2. 1984
Razred:	6. b
Učna tema:	Stavek
Učna enota:	Pristavek
Učna oblika:	frontalno in individualno delo
Učna metoda:	razgovor, delo z besedilom
Učila:	Naš jezik 6
Učno-vzgojni smoter:	Učenci znajo spraševati po stavčnih členih, definirati pristavek, razlikovati pristavke od drugih delov povedi, dodajati v besedila primerne pristavke, pravilno postavljati vejice ob pristavku.

Potek učne ure

Delo učitelja		Delo učencev
---------------	--	--------------

I. Uvod (ponovitev stavčnih členov)

Po kom se imenuje naša šola?

Učenci odgovarjajo.

Katero je bilo njegovo pravo ime?

Kje se je rodil?

Katera obletnica njegovega rojstva je letos?

Določimo stavčne člene:

En učenec določa:

Hodimo v osnovno šolo Prežihovega Voranca.

Hodimo v osnovno šolo Prežihovega Voranca.

Koliko je stavčnih členov?

Učenci odgovarjajo.

Kako se sprašujemo po njih?

Iz katerih delov je zložen naš primer prislovnega določila?

Katera beseda je odnosnica ali jedro?

Zakaj pravimo enemu prilastku desni, drugemu levi?

Zakaj pravimo enemu prilastku neujemalni, drugemu ujemalni?

Razčlenimo še dve povedi:

Dva učenca naredita razčlemba:

Tih deček je sedel v kotu.

Tih deček je sedel v kotu.

Deček je sedel tih v kotu.

Deček je sedel tih v kotu.

Kakšna je razlika glede namestitve prilastka tih?

Učenci odgovarjajo.

Kakšna je vsebinska razlika med obema prilastkoma?

Razvijamo drugo poved v dve povedi.

Deček je sedel v kotu. Bil je tih.

V kaj smo razvili povedkov prilastek?

Kakšna je razlika med povedkovim prilastkom in povedkovim določilom?

Za kakšnimi glagoli stoji prvi,

za kakšnimi drugi?

II. Obravnava nove učne snovi

Dodajmo prvemu poimenovanju še drugačno poimenovanje istega:

Učenci si izmišljajo možne pristavke in najboljšega zapišemo:

Prežihov Voranc, ... se je rodil v Kotljah.

Prežihov Voranc, slovenski pisatelj s Ko-roškega, se je rodil v Kotljah.

Ali obe poimenovanji pomenita isto osebo?

Zakaj smo prvemu poimenovanju dodali še drugo?

Prvemu poimenovanju dodano drugo poimenovanje iste stvari je pristavek.

Zdaj počasi preberemo vso poved. Kako je pristavek v govoru ločen od preostale povedi?

Katero ločilo ustreza temu premoru?

Poglejmo še en primer:

Predsednik predsedstva SFRJ
....., je v sredo,
prispeel v Washington

Preberemo poved brez pristavkov in nato s pristavki.

Zakaj je poved razumljiva tudi brez pristavkov?

Ali je pristavek samo občno ime?

Ali je tudi datum lahko pristavek?

Ponovimo še enkrat, kaj je pristavek.

Ali želi kdo še kaj vprašati?

Če učenci ne postavijo nobenega vprašanja, načem sam nekatere probleme:

Ali je pristavek stavčni člen ali ne?

Ali *Mika Špiljak* v besedni zvezi *predsednik predsedstva SFRJ* *Mika Špiljak* lahko pojmuje samo kot pristavek ali tudi kot prilastek?

III. Urjenje

Odprite jezikovne vadnice na strani 20. Vzemite konceptne lističe in vpišite primerne pristavke v naslednje povedi:

Nevenka Drusani, ..., bo odpotovala v Trst. – Včeraj sem srečal v mestu Tomaža, ... – Upajmo, da bo Bojan Križaj, ..., tudi letos dobro smučal.

Analiza učne ure

Učna ura je dobro potekala, učenci so prizadevno sodelovali in zadovoljivo razumeli novo učno snov. Treba bi se bilo še več pogovarjati o funkcijah, ki jih človek v življenju opravlja, npr. Nevenka Drusani: naša razredničarka, učiteljica slovenskega jezika, naša mentorica pri Solzicah, Barbarina mama, Majdina teta idr. Tako bi bili učenci potem spretnejši pri vstavljanju pristavkov. Možnosti pojmovanja iste besedne zveze kot pristavek ali kot prilastek učenci niso dobro razumeli. To bo treba pokazati še na drugih primerih, npr. Naš sosed Marko spet popravlja avto. – Naš sosed, Marko, spet popravlja avto. – Moja sestra Nada hodi v tretji razred. – Moja sestra, Nada, hodi v tretji razred. Poleg tega

Učenec, ki pozna vse tri pristavke, jih vpiše:

Predsednik predsedstva SFRJ, Mika Špiljak, je v sredo, 1. 2. 1984, prispeel v Washington, glavno mesto ZDA.

Dva učenca prebereta.

Učenci odgovarjajo.

Učenci napišejo nad primere PRISTAVEK. Pod primere pa pravilo: PRISTAVEK JE PRVEMU POIMENOVANJU DODANO POIMENOVANJE ISTE STVARI.

Učenci sprašujejo.

Učenci eden po eden rešujejo vaje 1, 2, 3.

Učenci vpisujejo pristavke na konceptne listke in jih nato berejo.

pa si bomo ogledali še primere, ko je možen samo pristavek, npr. Moja mama, Irena Zgonc, izvrstno kuha. – Tudi moj oče, Jože Zgonc, se je udeležil relija.

Skicna učna priprava

Datum: 4. aprila 1984
Razred: 5. a
Učna enota: Predlog
Učno-vzgojni smoter: Učenci znajo ločevati predloge od veznikov, določati s katerim sklonom se veže predlog, pravilno rabiti predložne različice z/s, k/h.

I. Kaj je predlog?

Učenci ugotavljajo pomenske in slovnične razlike v primerih:

Mati in hči.

Mati s hčerjo.

Papiga in kletka.

Papiga v kletki.

Predlogi so besede za izražanje razmerja med neenakovrednimi besedami.

II. S katerimi skloni se vežejo predlogi?

Skrivalnice:

Kam ste dali svinčnik?

Na polico? V predal? Med knjige? Pod torbo?

Kje je svinčnik?

Na polici? V predalu? Med knjigami? Pod torbo?

Ugotavljanje sklonov:

na polico (tož.) – na polici (mest.)

med knjige (tož.) – med knjigami (or.)

III. Predložne različice z/s, k/h

Nevenka se je pripeljala s kolesom (z avtom, s traktorjem).

Vida bi rada hodila h košarki (h gimnastiki, k odbojki).

Po kakšni logiki se rabijo predložne različice? S pred nezvenečimi soglasniki (*p t k c č f s š h*). H pred *k g*.

IV. Pregled učne snovi:

Učenci napišejo v svoje zvezke odgovore na naslednja vprašanja:

Kaj je predlog?

S katerimi skloni se vežejo predlogi *na ob po v* na vprašanje *kam*?

S katerimi skloni se vežejo predlogi *na ob po v* na vprašanje *kje*?

S katerimi skloni se vežejo predlogi *med nad pod pred* na vprašanje *kje*?

Kdaj rabimo predložno različico *s*?

Kdaj rabimo predložno različico *h*?

V. Vaje

Učenci rešujejo vaje 1, 2, 3 in 5 v Našem jeziku 5. Pri vajah 1 in 2 poiščejo po deset različnih primerov.

Analiza učne ure

Skrivalnice so učence razgibale tako, da so se bolj igrali kot učili. Vendar to ni škodljivo, saj se na ta način ustvarja zanimanje za predloge. O rabi predloženih različic z/s, k/h imajo učenci izkušnje že iz prejšnjih razredov, vendar so večkrat negotovi (*z puško, *h drevesu). Treba bo vztrajati, da bodo rabo predlogov kontrolirali z ustreznimi seznami glasov (*p t k c č f s š h* 'ta suhi škafec pušča' – *k g*). Določanje, s katerim sklonom se veže posamezen predlog, gre v nekaterih primerih težko. Temu bo potrebno posvetiti še kakšno učno uro.

Franc Žagar
Pedagoška akademija v Ljubljani

Literatura:

Bezjak Janko, 1906: Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli, 231–238, 356–367.

Strmčnik Franc, 1966/67: Vrednost in smiselnost učiteljeve učne priprave, v: Priročnik za prosvetne delavce, 241–245.

Šilih Gustav, 1935: Učiteljeva učna priprava v duhu moderne didaktike, Popotnik, 54–65.

Tomič Ana, 1976: Strukturiranje učne priprave, v: Sodobno pedagoško delo, 165–297.

Tomič Ana, 1983: Strukturiranje učne priprave, Vzgoja in izobraževanje, št. 3, 17–24.

Anketa

VEČ METODIKE – NUJA ZA USPEŠNEJŠE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO

V šolskem letu 1983/84 smo v osnovnih in srednjih šolah SR Slovenije učitelje slovenskega jezika anketirali o uporabljanju in poznavanju metod pri pouku materinščine.

K anketiranju smo povabili 50 učiteljev slovenskega jezika iz osnovnih šol in 30 iz šol srednjega usmerjenega izobraževanja. Pri odbiru šol in učiteljev so sodelovali svetovalci Zavoda SR Slovenije za šolstvo in ravnatelji šol. Kljub prijaznemu vabilu in priporočilu za sodelovanje, ki ga je dal Zavod SR Slovenije za šolstvo, je v anketi sodelovalo le nekaj nad polovico izbranih učiteljev – iz osnovnih šol 28, iz srednjih pa 17.

Učitelji, ki so sodelovali, imajo vsi opravljen strokovni izpit in končano kadrovsko šolo – akademijo ali fakulteto, eden pa učiteljišče. Šole, na katerih ti učitelji delajo, so iz različnih urbanih okolij (mesto, podeželje) ter iz raznih predelov Slovenije. Podatke in poročila, ki so jih dali, imamo zato lahko za zanesljive.

Anketa skuša ugotoviti metodično usposobljenost učiteljev za pouk ter metodične primanjkljaje, iz predlogov in pobud učiteljev pa želimo dobiti usmeritve za nadaljnje delo kadrovskih šol, slavističnih društev, strokovnih aktivov, permanentnega izobraževanja in podobnih institucij, ki se ukvarjajo z usposabljanjem učiteljev med študijem in med zaposlitvijo.

Anketa ponuja učiteljem najprej klasifikacijo metod, kot jo ima v svoji metodiki Vladimir Poljak (Vladimir Poljak: Didaktika za pedagoške akademije, DZD, Ljubljana, 1979) in vprašuje, katere metode pri posameznih področjih pouka slovenskega jezika najpogosteje uporabljajo in katere poleg teh še vključujejo v ista področja. Vprašanje je usmerjeno v štiri področja, in sicer sporočanje, jezikovni pouk, obravnava beril in obravnava književnosti.

Osnovnošolski učitelji slovenskega jezika uporabljajo pri pouku sporočanja najpogosteje naslednje metode: pisanja (13), razgovora (10), po eden pa metodo praktičnih del in metodo branja in dela z besedilom. Preostali navajajo po več najpogostejših metod. Poleg primarno navedenih pa pogosto uporabljajo še metodo pisanja, razlage, razgovora, branja in